

עלון דברי חיים לפרשת כי תשא

אחרים על פניו, אז אין כל תירוצים לחפש דרכים להעמיד מנהיג אשר מלווה בסתירה לציווי ומאמר ה', ואמונה פשוטה כזאת אין כל רוחות שבעולם יכולות להזיזה ממקומה.

וכפי שהעיד החסיד יעב"ץ: אליכם אישים אקרא, מגלות ספרד אני, אשר גורשו בעוונותינו הרבים והעצומים, ורוב המתפארים בחכמה ומעשים טובים כולם המירו את כבודם ביום המר, והנשים ועמי הארץ מסרו גופם וממונם על קדושת בוראם.

עוד מצינו מה שכתב המהר"ם חאגיז ובספרו משנת חכמים במעלה כ"ג אמונת חכמים: כל ימי הייתי מתקשה מה זה ועל מה זה שהאמא מקימה את הילד באור הבוקר, מקנחת את ידיו ומכינה לו ביד א' פרוסת לחם וביד ימנית תופסת לו את ידו הימנית, ואומרת לו סגור עיניך ושים את ידיך עליהם ואמור אחרי מה שאני אומרת לך שמע ישראל וכו', מדוע מחייבת אותו לסגור את עיניו ולשים ידו עליהם, הלא העיקר הוא שילמד פסוק שמע ישראל ויאמר אותו, ומה צורך בסגירת עיניו?

והנה אחר עומדי על דעתי, בררתי וראיתי בחוש הראות שמנהגן של ישראל ואפילו דבר קל כזה תורה שלימה היא, דהנה לרמוז לילד שעיקר האמונה בעינים סגורות ולא על פי טענה וחקירה, ועל זה אמר שלמה "זאל תטוש תורת אמך", דהיינו, תורת היחוד שהאם מלמדת את בנה בעיניים סגורות. עד כאן דבריו.

מהו אמונה תמימה של יהודייה פשוטה אפשר ללמוד מהמעשה דלהלן: מסופר שבזמן גירוש ספרד, היתה בין הגולים אשה אלמנה גלמודה ושני בניה עמה ברחו מספרד בעת הגירוש בספינה. באותה ספינה היו הרבה אנשים, נשים וטף, שיצאו עם הגירוש ומחמת העומס שהיה על הספינה היא נשברה, נטלה האשה את ב' בניה ושמה אותם עליה ושחתה בים כדי להגיע לחוף מבטחים, אך באמצע הדרך נפלו ממנה הילדים לתוך הים וטבעו רחמנא ליצלן.

כשהגיעה אותה אשה לחוף, נשאה ידיה כלפי מעלה ואמרה: רבוננו של עולם, אני רואה שאתה רוצה לנסות אותי בכל האופנים לראות אם אפסיק להאמין בך, בתחילה לקחת את בעלי ממני, אח"כ גירשת אותי ואת

בני מארץ מגורי, ואח"כ נשברה הספינה וטבעו בני בים, תדע לך רבוננו של עולם, לא יעזור כלום לערער אמונתי, אני אאמין בך ואוהב אותך לעולם ועד ולנצח נצחים...

ע"פ אוצרות התורה

"ויתפרקו כל העם את נומי הזהב אשר באזניהם וביאו אל אהרן" [ל"ב, ג']

כתוב במדרש תנחומא: הלכו בני ישראל אצל הנשים ולקחת מהן את נומיהן, עמדו עליהם ואמרו ח"ו שנכפור בהקב"ה שעשה לנו כל הנסים והגבורות האלו ונעשה עבודה זרה, כיון שלא שמעו להם "ויתפרקו כל העם את נומי הזהב אשר באזניהם" – ולא אשר באזני נשיהם.

ובפרקי דרבי אליעזר ופרק מ"ה, נאמר שבזכות מה שלא קיבלו עליהן הנשים ליתן את נומיהן לבעליהן, נתן להן הקב"ה שכרן בעולם הזה, שהן משמרות ראש חודש יותר מן האנשים.

וכתב הבן איש חי ופר' ויקרא: כתבו הפוסקים והובא בטור אר"ח תי"ן הטעם דנהגו הנשים שלא לעשות מלאכה בראש חודש, מפני שאמרו חז"ל ששלש רגלים נתנם הקב"ה לישראל על שם אבותינו ופסח כנגד אברהם, שבועות כנגד יצחק, סוכות כנגד יעקב, והיה רוצה ליתן י"ב ראשי חודשים להיות מועדים ורגלים גמורים על שם י"ב שבטי ישראל, ואחר שחטאו ישראל בעגל, הפסידו דבר זה, ולכך הנשים שלא חטאו בעגל הם זכו לראש חודש יותר מן האנשים, ולכן נהגו בהם קדושה שלא לעשות מלאכה בראש חודש, אלא רק אוכל נפש בלבד, ובזה יובן הכתוב בקהלת "ואשה בכל אלה לא מצאתי" – "בכל אלה" – היינו חטא העגל, ששם אמרו בני ישראל "אלה אלהיך ישראל".

אמנם לכאורה לאור דברי המפרשים דלקמן יראה שאין הבדל כזה גדול בין האנשים לנשים בחטא העגל, שהרי גם האנשים, ביארו הראשונים ובהם הרמב"ן והרשב"ם, שלא היתה להם בעשיית העגל כוונה לעבודה זרה, שהרי מי הוא הטיפש שיאמר על דמות שור שנעשה מהנומים שהיו על אוזנו רגע קודם "אלה אלהיך ישראל אשר העלוך מארץ מצרים", אלא כוונתם היתה להעמיד מנהיג שימשיך להנהיגם בדרך במקום משה רבינו כפי שאמרו – "קום עשה לנו אלהים אשר ילכו לפנינו", ורצו ליצור צורה שבו תהיה השראה אלהית – כח עליון, אשר יהיה להם למנהיג.

ואם כן במה זכו הנשים ב"ב ראשי חודשים יותר מן האנשים?

אלא, שלנשים היתה בהן אמונה ופשוטה, ללא חקירות ודרישות וללא פילוסופיה, אלא היו מאמינות בה' ובמשה עבדו, ולא ממציאות מעצמן דברים אשר לא שמעו מאת ה' או מנהיגיו, וכיון שאמר ה' "לא יהיה לך אלוהים

"ויחר אף משה וישלך מידו את הלחת וישבר אתם תחת החר" [ל"ב, י"ט]

בילקוט שמעוני בסוף ספר יהושע איתא: נסתכל משה בלוחות וראה שפרח כתב מעליהן והשליכן מידו וכו', באותה שעה נגזרה גזירה על ישראל שילמדו תורה מתוך צער ומתוך השעבוד ומתוך הטלטול ומתוך הטירוף ומתוך דחק ומתוך שאין להם מזונות, ומתוך אותו הצער שהם מצטערים עתיד הקב"ה לשלם להם שכרם לימות המשיח כפול ומכופל.

וביאר הסטייפלער זצ"ל מדוע דווקא אחרי שבירת הלוחות, נגזר שילמדו מתוך צער ומתוך הדחק.

דהנה אמרו חז"ל שאין התורה מתקיימת באדם רק אם לומד ביגיעה וממית את תאוותיו עליה, ודבר זה הוא מפני ב' טעמים: א' טבעי, והב' סגולי, א' – טבעו של אדם הוא כך, שדבר שבא לו בקלות לא נחקק היטב בשכלו, ודבר שבא ביגיעה נחרט ונחקק היטב בזכרונו. ב' – באותה מידה שסובל האדם עבור עסק התורה, נותנים לו יותר סייעתא דשמיא, וכדתנן "לפום צערא אגרא", ומזכים אותו שיצליח בעמלו, ושתורתו תשתמר בידו.

ואמרו רבותינו בעירובין נ"ד: אלמלא נשתברו הלוחות, לא נשתכחה תורה מישראל, היינו שקודם שבירת הלוחות לא היתה מציאות של שכחת התורה.

ולפי זה נמצא שכל הסבל והיסורים בעסק התורה, מוכרחים רק לאחר שבירת הלוחות, שאז ירדה שכחה לעולם, וצריכים את הסבל והיסורים כאמצעי לזכור מה שלומדים, שתהא התורה חקוקה במוחנו, אבל קודם שבירת הלוחות שלא היתה שכחה בתורה, יכלו ללמוד ללא סבל כלל. ומובן היטב מדוע דווקא באותה שעה של שבירת הלוחות נגזרה הגזירה שילמדו מתוך הדחק.

ברכת פרץ

"ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל" [ל"ג, י"א] ובחז"ל איתא: אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן פסוק זה ו'לא ימיש ספר התורה הזה מפיד והגית בו יומם וליילה" אינו לא חובה ולא מצוה אלא ברכה, ראה הקב"ה את יהושע שדברי תורה חביבים עליו ביותר שנאמר "ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל", אמר לו הקב"ה יהושע כל כך חביבים עליך דברי תורה, "לא ימוש ספר התורה הזה מפיד. ופירש"י הבטיחו שלא תשתכח תורתו ממנו.

כתב רבי חיים פלאגי: למדנו מי שחביבים לו דברי תורה, זוכה להיות זכרן ואינו שוכח כלום ממה שלומד, הרי לנו סגולה נפלאה לבל ישכח ממנו התורה.

ואפשר שזה שרמז דוד המלך בתהילים "הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים מדבש ונופת צופים גם עבדך נזהר בהם

בשמרם עקב רב", דהכוונה, מה שאני משבח לדברי תורה דהם נחמדים ביותר מצד ערכם, גם עבדך נזהר בהם, שהם חביבים עליו ביותר, ובה אני מרויח והיתה לי סגולה "בשמרם עקב רב", דהיינו שלא אשכח מתלמוד תורה, ולא תאמר דהזכירה היא רק ליום או יומים, אלא השמירה היא "עקב רב" דהוא עד סוף שנות האדם, דעקב הוא לשון סוף, והיינו אף שעובר זמן רב לא אשכח תלמודי.

סיפור השבוע

"וראית את אחורי לפני לא יראו" [ל"ג, כ"ג]

מסופר על החתם סופר שכשהיה בחור, היה בא לעיר מינץ כדי ללמוד שם, וכל ארוחותיו ניתנו לו על ידי עשיר א'. באותם ימים התאכסנו חיילים צרפתים בבתי יושבי העיר, וגם אצל העשיר ההוא התאכסנו כמה מהם, בין החיילים היה א' שהתקרב מאד אל הבחור הקטן משה סופר, וביקש ממנו שילמדוהו כמה דברים נחוצים, ותמורת זאת הוא ינקה את בגדיו וישרת אותו בשאר דברים. הבחור משה סופר לא יכל לסרב והסכים לבקשת החייל.

כעבוד למעלה משלושים שנה, כאשר החתם סופר כבר היה רב בעיר פרשבורג, פרצה מלחמה בין אוסטריה לצרפת, ופרשבורג היתה בקו החזית, באותו זמן העלילו על החתם סופר שהוא מרגל, והביאו אותו לפני משפט צבאי בפרשבורג.

כשנכנס החתם סופר לחדר השופטים, הכירו מיד ראש השופטים וקרא לו להיכנס לחדר מיוחד, שם גילה לו, שהוא החייל שגר איתו בבית העשיר בעיר מינץ ושמחו זה עם זה, ומיד הבטיחו שלא יתן לו שום עונש, כיון שהוא יודע שהעלילו עליו עלילת שקר.

לאור זאת פירש החתם סופר את הפסוק "וראית את אחורי לפני לא יראו" – פעמים רבות רואים מאורעות שונים הנעשים בארץ ויש מהם גם צרות לאדם, ואיננו יודעים לאיזה צורך עשה אותם הקב"ה, אבל כאשר עוברים ימים רבים אנו רואים ומבינים למפרע שלא בחינם עשה ה' ככה, והיינו "וראית את אחורי" – לאחר שנעשה תכלית הדבר, אז תבין למפרע לאיזה צורך נעשו המעשים הקודמים, אבל "פני לא יראו" – לפני שהוגשמה המטרה, אין רואים את הצורך במעשים אלו.

שבת שלום!

יוצא לאור לרפואה שלימה יקותיאל בן אלישבע נ"י

לכל ענייני העלון נא לפנות במייל ל:

kosssover@gmail.com